

تأملی بر تدریس و مسائل اساسی مرتبط با آن

کلیات تدریس، روشها و الگوهای تدریس، مسایل مرتبط با تدریس معلمان،
تدریس اثربخش در آموزش عالی و پژوهشهای مرتبط با تدریس

مolfan:

حسن اسلامیان

دانشجوی دکترای رشته علوم تربیتی از دانشگاه اصفهان و مدرس دانشگاه

زهرا محمدی

کارشناس ارشد ادبیات عرب

زهرا عظیمی

کارشناس ارشد رشته علوم تربیتی

سرشناسه: اسلامیان، حسن، ۱۳۶۲ -

عنوان و نام پدیدآور: تاملی بر تدریس و مسائل اساسی مرتبط با آن: کلیات تدریس، روشها
.../ مولفان: حسن اسلامیان، زهره محمدی، زهرا عظیمی.

مشخصات نشر: مشهد: ارسطو: سامانه اطلاع‌رسانی چاپ و نشر ایران، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۳۱ ص: جدول.

شابک: ۳-۵-۹۰۷۰۳-۹۶۴-۹۷۸-۵۵۰۰۱ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: تدریس

موضوع: تدریس اثربخش

شناسه افزوده: محمدی، زهره، ۱۳۵۶ -

شناسه افزوده: عظیمی، زهرا، ۱۳۶۲ -

رده بندی کنگره: ۳۷۱/۳۰۲۸ ت ۱۳۹۳/۲۱۴۷۴/۳/۵۲۰۱/۳ BL

رده بندی دیویی: ۳۷۱/۳۰۲۸

شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۹۸۱۵۹

نام کتاب: تاملی بر تدریس و مسائل اساسی مرتبط با آن

مولفان: حسن اسلامیان - زهره محمدی - زهرا عظیمی

ناشر: ارسطو (با همکاری سامانه اطلاع‌رسانی چاپ و نشر ایران)

صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۲

چاپ: مدیران

قیمت: ۵۵۰۰ تومان

شابک: ۳-۵-۹۰۷۰۳-۹۶۴-۹۷۸

تلفن های مرکز پخش: ۵۰۹۶۱۴۵ - ۵۰۹۶۱۴۶ - ۵۰۱۱

www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
فصل اول: کلیات تدریس.....	۹.....
- تعاریف و نگرش های صاحب نظران در ارتباط با مفهوم تدریس.....	۱۲.....
- سازماندهی فعالیت های فرایند یاددهی- یادگیری.....	۱۶.....
- عوامل مؤثر بر تدریس.....	۱۸.....
- رابطه تدریس و یادگیری.....	۲۰.....
- یادگیری و تدریس فعال.....	۲۵.....
فصل دوم: روشها و الگوهای تدریس.....	۲۹.....
- مهم ترین الگوها و طبقه بندی های ارائه شده از تدریس توسط صاحب نظران.....	۳۱.....
- مهم ترین و مرسوم ترین روش های تدریس مورد استفاده در نظام های آموزشی.....	۴۰.....
فصل سوم: مسایل اساسی مرتبط با تدریس معلمان.....	۴۷.....
- نقش و جایگاه معلم در در نظام های آموزشی.....	۴۹.....
- ویژگی های یک تدریس اثر بخش برای معلمان.....	۵۴.....
- مفهوم تدریس فعال و لزوم استفاده معلمان از روش های تدریس فعال.....	۵۸.....

- رهنمود های لازم برای معلمان برای انجام یک تدریس اثربخش..... ۶۵
- فصل چهارم: تدریس اثربخش در آموزش عالی..... ۶۷**
- نظریه های تدریس در آموزش عالی..... ۶۹
- مولفه های تدریس اثربخش در آموزش عالی..... ۷۱
- رابطه بین انجام تدریس اثربخش توسط استادان با هوش هیجانی .. ۷۳
- تاثیر انجام تدریس اثربخش توسط استادان بر رشد تفکر انتقادی دانشجویان..... ۸۱
- تاثیر انجام تدریس اثربخش توسط استادان بر روحیه علمی دانشجویان..... ۸۴
- رابطه بین سبکهای تدریس استادان با سبک های یادگیری دانشجویان..... ۸۶
- فصل پنجم: پژوهش های انجام شده در حوزه تدریس..... ۹۱**
- میزان اثر بخشی روش یا روش های تدریس در زمینه ها یا دروس مختلف و یا مقایسه میزان اثربخشی دو یا چند روش تدریس باهم در زمینه ها یا دروس مختلف..... ۹۴
- بررسی و تشخیص روش های تدریس مورد استفاده در دروس های مختلف توسط مشاهده گر..... ۱۰۰
- بررسی میزان استفاده از روشهای تدریس خاص..... ۱۰۲
- بررسی رابطه بین روشهای تدریس و متغیر های دیگر..... ۱۰۳
- بررسی موانع استفاده از روشهای تدریس فعال و مناسب..... ۱۰۵
- پژوهش های انجام شده در ارتباط با کتاب راهنمای تدریس..... ۱۰۶
- آرزویابی از تدریس استادان دانشگاه..... ۱۰۶

پیش‌گفتار

آرزوی دیرینه هر جامعه‌ای پیشرفت و تعالی افراد آن جامعه و داشتن شهروندانی فرهیخته و اندیشمند است و بدیهی است که هر پیشرفتی در زمینه‌های مختلف از جمله فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، مستلزم داشتن افرادی متفکر، خلاق و منتقد است تا بتوانند تصمیمات درست را اتخاذ نمایند و برنامه‌ریزی صحیحی داشته باشند که این امر وابسته به وجود نظام‌های آموزشی فعال و پویاست. لذا به جرأت می‌توان گفت که هر پیشرفتی در جامعه، از نظام‌های آموزشی کارآمد و اثربخش نشأت می‌گیرد و این منوط به عوامل متعددی از جمله آگاهی معلمان و استادان دانشگاه از روشها و الگوهای مطلوب تدریس، مطالعه یافته‌های پژوهشی مرتبط با حوزه تدریس و استفاده از روش‌های موثر و کارآمد تدریس به اقتضای موضوعات درسی و شرایط یاددهی-یادگیری توسط معلمان و استادان دانشگاه، می‌باشد.

امروزه معلمان و استادان دانشگاه باید با مطالعه نظریه‌ها و دیدگاه‌های نوین و فعال تدریس، از به‌انحراف کشیده شدن اهداف آموزشی جلوگیری کرده و به تعالی کیفیت آموزشی بپردازند؛ چرا که بسیاری از معلمان و استادان، اعم از تازه‌کار، باتجربه، تنبل، سالخورده، جوان و غیره، همچنان بدون آگاهی و استفاده از روشهای فعال تدریس و با استفاده از روشهای سنتی و غیرفعال تدریس کلاس‌های درس را اداره می‌کنند، در صورتی

که نظریه‌های مربوط به تدریس، یادگیری و نظام‌های آموزشی، دائماً در حال توسعه و تکامل است و در عصر حاضر با دانش‌ها و مهارت‌های سنتی، نمی‌توان به تحقق اهداف یادگیری مطلوب در فراگیران و تحقق اهداف نظام‌های آموزشی امیدوار بود.

بنابراین لزوم استفاده از روش‌های تدریس موثر، فعال و پویا در نظام‌های آموزشی امری حیاتی و اجتناب‌ناپذیر است. مطالعه و به کارگیری نحوه اجرای صحیح فعالیت‌های تدریس و یادگیری، از مباحث اساسی نظام‌های آموزشی محسوب می‌شود. استفاده از روش‌های تدریس اثربخش و کارآمد مستلزم آشنایی معلمان و استادان با الگوها و روش‌های تدریس متناسب با دروس و موضوعات مختلف می‌باشد که بتواند علاوه بر آموزش نظری، در صورت لزوم از طریق به کارگیری وسایل آموزشی و کمک آموزشی مناسب، به آموزش‌های عملی و در نهایت تحقق یادگیری مطلوب کمک شایانی داشته باشد.

تدریس یکی از عناصر تعیین‌کننده و بسیار مهم در نظام تعلیم و تربیت می‌باشد که چگونگی انجام آن می‌تواند زمینه‌ساز بسیاری از موفقیت‌ها و شکست‌های نظام‌های آموزشی باشد. در واقع بستر ساز بسیاری از شکست و موفقیت‌های نظام‌های آموزشی، نحوه تدریس معلمان و استادان می‌باشد. در تایید اهمیت امر تدریس همین بس که برخی صاحب‌نظران، تدریس را معادل آموزش و پرورش به کار می‌برند. با نظر به اهمیت فوق‌العاده امر تدریس در نظام‌های تعلیم و تربیت، دیدگاه‌ها، تعاریف، الگوها، طبقه‌بندی‌ها و روش‌های متعددی از تدریس به وسیله صاحب‌نظران ارائه گردید که متعاقب آن پژوهش‌های بسیار زیادی در ارتباط با تدریس در داخل و خارج کشور انجام شده است. در این میان آنچه بسیار مهم جلوه می‌نماید این است که تکرر و تعدد تعاریف، دیدگاه‌ها، الگوها و روش‌های ارائه شده توسط صاحب‌نظران حوزه تدریس، موجب مستغرق شدن اندیشمندان و محققان این حوزه در منازعات و مجادلات نظری و مفهومی شده که این امر گویای عدم هماهنگی، انسجام و وحدت نظر در حوزه تدریس می‌باشد.

با عنایت آنچه ذکر شد، لازم است در ارتباط با جمع‌بندی و سازماندهی تعاریف، دیدگاه‌ها، الگوها، روش‌های تدریس ارائه شده، ارتباط متغیرهای مختلف با تدریس و

همچنین پژوهش های انجام شده در ارتباط با تدریس، تاملی جدی صورت گیرد تا هم دست اندرکاران و ذینفعان حوزه تدریس به درک واحد و هماهنگی از تدریس و عوامل مرتبط با آن دست یابند و هم زمینه ای برای پژوهشگران فراهم شود که بتوانند به انجام تحقیقات نظری و عملی موثر و مورد نیاز در حوزه تدریس بپردازند، تالیف حاضر گامی در این راستا می باشد. همچنین امید است چاپ این اثر گامی کوچکی در راستای آگاهی و توانمندسازی دانشجویان، محققان، معلمان و استادان گرانقدر در حوزه تدریس باشد.

تقدیر و تشکر

خداوند را سپاس میگویم که سپاهی ندانستن را از من زدود، به من فرصت داد تا عمر خویش را در راه تحصیل علم و دانش سپری کنم و همواره استادانی دلسوز و فرزانه بر سر راهم قرار داد تا در این راه دراز و بی پایان علم جویی، راهنمای راهم و تسکین آتش سیری ناپذیرم باشند. به امید آنکه به یاد خورشید تابان راهم، شمع کوچکی بر سر راه تشنگان دیگر باشم.

بنده این اثر را تقدیم می کنم به روح بزرگ پدرم، برای شادی روحش صلوات.